

Õppeaine:	Perekonnaõpetus
Klass:	11. klass
Tunde nädalas ja õppeaastas:	1 tundi nädalas, kokku 35 tundi - 1 kursus
Rakendumine:	1.sept. 2012; 1. september 2015 (täiendus üldpädevustes)
Koostamise alus:	Gümnaasiumi riiklik õppekava, lisa 5; Vastseliina G õppekava

AINE ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

11. klassi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab ning oskab selgitada kooselu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus;
- 2) väärtustab perekonda ja oskab analüüsida lähedaste inimsuhete rolli inimese elus ning põhjendab iseenda vastutust ja rolli peresuhetes;
- 3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning on valmis korraldama argielu kodus, arvestades pereliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist;
- 4) mõistab abielu ja perekonna psühholoogilisi, õiguslikke ning majanduslikke aspekte ning oskab leida infot ja abi, et tulla toime probleemidega;
- 5) selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises;
- 6) seostab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaal suse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivseid tundeid;
- 7) tunnetab iseennast, oma rolli ja vastutust nii kasvuperekonna kui ka loodava perekonna liikmena;
- 8) on valmis seostama enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise võimalusega tulevikus;
- 9) mõistab vajadust tegutseda turvaliste inimsuhete loomise, säilimise ja arendamise nimel ning on valmis olema pere ja peret ümbritseva sotsiaalse võrgustiku liige.

I KURSUS

Õppesisu	Õpitulemused
1. Perekond. Perekonna minevik, olevik ja tulevik. Kooseluvormid. Perekonna eri vormid. Perekonna funktsioonid indiviidi ja ühiskonna seisukohast. Perekeskne ja individualistlik perekäsitlus.	<ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab perekonna ja peresuhete muutumist aegade vältel; 2) selgitab kooselu ja perekonna vormide mitmekesisust, analüüsides nende eeliseid ning puudusi; 3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning selgitab, kuidas oleneb nende täitmine igast

	<p>pereliikmest;</p> <p>4) selgitab perekeskse ja individualistliku perekäsitluse olemust.</p>
<p>2. Lühi- ja pikaajaline suhe. Püsisuhte loomine ja säilitamine. Püsisuhte püsimist mõjutavad tegurid. Tunded ja püsisuhe. Püsisuhtest tulenev vastutus. Toimetulek suhete lõppemisega. Armastuse olemus ja liigid. Seksuaalsuhted. Turvaline seksuaalkäitumine. Ühiskonna ja kultuuri mõju suhtumisele seksuaalsusesse.</p>	<p>1) kirjeldab püsisuhte loomist ja säilimist mõjutavaid tegureid ning tähtsustab positiivseid tundeid ja negatiivsete tunnetega toimetulekut turvalise püsisuhte alusena;</p> <p>2) mõistab püsisuhtest tulenevat vastutust ning kirjeldab toimetulekuviise lähisuhete lõppemise korral;</p> <p>3) kirjeldab armastuse olemust, võttes aluseks armastuse liigituse;</p> <p>4) selgitab seksuaalsuhete seotust armastusega ning turvalise ja vastastikku rahuldust pakkuva seksuaalkäitumise põhimõtteid inimsuhetes;</p> <p>5) kirjeldab, kuidas mõjutavad ühiskond ja kultuur suhtumist seksuaalsusesse ning seksuaalsuhetesse.</p>
<p>3. Abielu: registreeritud abielu ja vabaabielu. Abielu, tavad ja kombed. Abielu toetav lähedane sotsiaalne võrgustik. Abieluline kohanemine. Abielu perioodid. Abielulise rahulolu muutused kooselu jooksul. Abielusuhtest tulenevad õigused ja kohustused.</p>	<p>1) analüüsib registreeritud ja vabaabielu võimalikke eeliseid ning puudusi;</p> <p>2) selgitab abieluga seonduvate tavade ja kommete tugevdavat ning toetavat mõju inimsuhetele;</p> <p>3) mõistab lähedase sotsiaalse võrgustiku tähtsust abielu toetava süsteemina;</p> <p>4) kirjeldab abielu perioode ning abieluga kohanemist ja rahulolu mõjutavaid tegureid;</p> <p>5) selgitab abielusuhtest tulenevaid õigusi ja kohustusi.</p>
<p>4. Lapsevanemaks olemine ja selle komponendid: bioloogiline, juriidiline, psühholoogiline, sotsiaalne. Vanemate roll ja vastutus lapse kasvatajana. Vanemate kasvatusstiilid. Pereplaneerimine ja seda mõjutavad tegurid. Planeerimata rasedus.</p>	<p>1) kirjeldab lapsevanemaks olemist, lähtudes selle komponentidest;</p> <p>2) analüüsib vanemate kasvatuslikust rollist tulenevat vastutust lapse kasvatamisel;</p> <p>3) analüüsib vanemate kasvatusstiile, lähtudes lapse arengu toetamisest kodukasvatases;</p> <p>4) selgitab tegureid, mis mõjutavad inimese reproduktiivtervist;</p> <p>5) kirjeldab tõhusaid meetodeid, mis aitavad planeerida rasedust soovitud ajal;</p> <p>6) selgitab planeerimata rasedusega kaasnevaid valikuid ning neid mõjutavaid tegureid.</p>
<p>5. Lapse areng ja vanema osa selles. Kiindumussuhe lapsega ning vanemate</p>	<p>1) selgitab laste arengulisi vajadusi varajases lapseas ja vanemate osa nende rahuldamisel;</p>

mõju selle kujunemisele. Kodukasvatuse olemus, eesmärgid ja osa lapse arengus.	2) selgitab lapse ja vanema vahelise kiindumussuhte olemust ning vanemate mõju selle kujunemisele; 3) analüüsib kodukasvatuse olemust ja tähtsust lapse arengus.
6. Kodu ja selle loomine. Kodu kui elukeskkond. Pereliikmete vajadused ja väärtused ning nendega arvestamine. Sallivus suhetes. Rollide jaotumine peres. Abistavad suhted peres. Suhtlemine peres. Lahkhelid peres ning nende lahendamise võimalused. Perekond, inimese tervis ja tervislik eluviis. Terviseriskid ning nende ennetamine üksikisiku, perekonna ja kogukonna tasandil. Lahkumine ja lahusus. Lein ja toimetulek sellega. Perekondlike suhete säilitamine.	1) teadvustab kodu kui turvalise elukeskkonna mõju inimese ja tema lähisuhete arengule; 2) selgitab ning oskab näha võimalusi pereliikmete vajaduste ja väärtustega arvestamiseks ning vastastikuseks toetuseks ja abiks; 3) kirjeldab pereliikmete rollide ja rollinõuete kokkuleppelisust ja paindlikkust ning nende mõju peresuhetele; 4) kirjeldab tegureid, mis mõjutavad pereliikmete füüsilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja vaimset tervist ja tervislikku eluviisi, ning selgitab võimalusi neid säilitada ja parandada; 5) teab, kuidas sõltuvus erinevatest ainetest või tegevustest mõjutab peresuhteid, ning selgitab kaassõltuvuse olemust; 6) oskab seada tervise edendamiseks seonduvaid eesmärgi nii enda, perekonna kui ka kogukonna tasandil; 7) teadvustab lahkuminekku ja lahatuse põhjusi ning tagajärgi; 8) teadvustab leina olemust ning leinast ülesaamise võimalusi; 9) väärtustab perekondlike suhete säilimist ja perekonda.
7. Pere eelarve ja materiaalsed ressursid peres. Abielu ja laste elu reguleerivad seadused.	1) oskab kavandada pere eelarvet ning mõistab iga pereliikme õigust oma ajale, ruumile ja materiaalsele kulutustele, arvestades teisi; 2) teab põhilisi pereelu ja laste elu reguleerivad seadusi.
8. Perekonna tähtsus inimese elu erinevatel perioodidel. Side põlvkondade vahel. Õnn ja perekonnaelu.	1) selgitab perekonna tähtsust inimese jaoks elu erinevatel perioodidel; 2) selgitab põlvkondi ühendavate sidemete tugevdavat ja toetavat mõju pereelule; 3) väärtustab perekonnaelu positiivset rikastavat mõju inimese lähisuhete võrgustikus.

ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Perekonnaõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval ka teiste

arvestamist. Oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele ning järgida sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtteid.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Perekonnaõpetus kujundab suutlikkust ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis.

Enesemääratluspädevus. Perekonnaõpetus toetab õpilase eneseanalüüsivõime kujunemist, õpetab hindama oma nõrku ja tugevaid külgi, järgima terveid eluviise, lahendama iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervise ega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme.

Õpipädevus. Perekonnaõpetus kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda, leida õppimiseks vajalikke vahendeid ja teavet ning arendab õpioskusi, oskust õppimist mõtestada ja plaanida ning kasutada õpitud erinevates kontekstides.

Suhtluspädevus. Perekonnaõpetus toetab suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt erinevates suhtlusolukordades väljendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Perekonnaõpetuse õppimine eeldab suutlikkust analüüsida erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikuid, tabeleid, diagramme) ning teha nende põhjal järeldusi, kasutada matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades (nt ajaarvamist ja ressursse plaanides) ning tulemuse tõesust kontrollides. Tehnika ja tootmise arengu seostega tutvutakse ühiskonna muutumise vältel; õpitakse hindama tehnoloogia rakendamise kaasnevaid võimalusi ja ohte; mõistma tehnoloogia nüüdisaegseid arengusuundi ning tehnoloogia ja teaduse omavahelisi seoseid; rakendama tänapäevast tehnoloogiat tõhusalt ning eetilisel oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutama tehnovahendeid eesmärgipäraselt ning säästlikult, järgides seejuures ohutuse ja autoriõiguste kaitse nõudeid.

Ettevõtlikkuspädevus. Perekonnaõpetust õppides õpitakse nägema, analüüsima ja lahendama probleeme, seadma eesmärged, valida ideede elluviimiseks sobivaid ja loovaid meetodeid ning tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd.

Digipädevus. Perekonnaõpetus arendab suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

LÄBIVAD TEEMAD

Läbiv teema „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**” – inimeste erinevate tegevusalade areng eri ajajärkudel (perekonna ajalugu ja vormid); elukestva õppe väärtustamine ning koostööoskuse kujundamine erinevate õpitegevuste, mis toetavad kokkupuudet erinevate elukutsetega; töösuhteid käsitlevad õigusaktid. Karjääri planeerimine leiab käsitlust vanemate kasvatusstiili ja suunava kasvatuse teema juures.

Läbiv teema „**Keskkond ja jätkusuutlik areng**” – keskkonna kui terviku väärtustamine (perekond läbi ajaloo, kodu kui elukeskkond), inimtegevusega kaasnevad riskid; isiklike seisukohtade kujundamine keskkonnaküsimustes, sotsiaalse aktiivsuse olulisus (tervislik ning keskkonda säästev eluviis).

Läbiv teema „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**” – demokraatliku ühisele korraldamise väärtustamine (inimene kui eluterve ühiskonna liige), koostööoskus (rühmatööd), algatusvõime toetamine ja vabatahtlikkusel põhineva tegutsemise väärtustamine; ettevõtlikkuse ja kodanikualgatuse roll ühiskonnas (tervislik eluviis).

Läbiv teema „**Kultuuriline identiteet**” – roll kultuuri kandjana, edasiviijana ja kultuuride vahendajana; kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsuse mõistmine; osalemine kultuuridevahelises kommunikatsioonis; sallivuse, oma kultuuri ja teiste kultuuride pärandi väärtustamine (perekonna mõiste erinevates kultuurides, erinevate tavade mõistmine ja tolereerimine, vanemlus ja selle komponendid), diskrimineerimise taunimine; mineviku ja tänapäeva ühiskondade

kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine ning tunnustamine (perekond läbi ajaloo, peretraditsioonide säilitamine).

Läbiv teema „**Teabekeskond**” – sobiva teabe leidmine; kriitilise teabeotsingu ja -analüüsi oskuste arendamine; meedia toimimise ja mõju teadvustamine; avalikus ruumis kehtivate reeglite tundmine ning autoriõiguste kaitse järgimine (sotsiaalmeedia ning käitumine internetikeskkonnas).

Läbiv teema „**Tehnoloogia ja innovatsioon**” – tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus; tehnoloogia arengu ja selle kasutamise eetilised küsimused; info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kasutamine eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks (praktiline töö eelarve planeerimises ning selle esitlemine).

Läbiv teema „**Tervis ja ohutus**” – käitumisviiside ohutustaseme ning lühi- ja pikaajaliste tagajärgede analüüsimine tervise ja turvalisuse seisukohalt; alkoholi ja tubaka, keskkonna ja ühiskonna (sh eakaaslaste) mõju analüüsimine tervisele ning ohutusvaldkondade otsuste langetamisele (tervislikud eluviisid, turvaline seksuaalkäitumine, rasedus, vanemlus, vastsündinu ohutus).

Läbiv teema „**Väärtused ja kõlblus**” – väärtuste ja kõlbeliste normide analüüsimine; erinevate väärtussüsteemide ning nende seoste tundmine ajaloolis-kultuurilises kontekstis (perekond läbi ajaloo), religiooni ja maailmavaatete seoses; isiklike väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste refleksioon (sobiva kaaslase leidmine, truudus, kasvatusstiilid, soovimatu rasedus, abielu, suhted ja rollid peres); erinevate vaadete ja seisukohtade arvestamine oma tegevust planeerides; mitmekesisuse kui ühiskonna rikkuse ja arengu tingimuse väärtustamine (vähemused meie ühiskonnas).

LÕIMING

Emakeel – suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus, rühmatöös oma seisukoha selge esitlemine, erinevate allikate analüüs ning tekstide mõistmine.

Psühholoogia- kiindumussuhe, kasvatusstiilid, temperamenditüübid, lapse sotsiaalne ja psühholoogiline areng, rollid perekonnas ja ühiskonnas, suhted, sallivus, vaimne tervis.

Ühiskonnaõpetus- lapse, naise, ühiskonnaliikme õigused ja kohustused.

Bioloogia – raseduse etapid (ovulatsioon, munaraku viljastamine jne), lapse areng, naise ja mehe anatoomia ja füsioloogia.

Võõrkeeled – teab valdkonnaspetsiifilisi mõisteid inglise keeles.

Ajalugu – perekonna mõiste läbi ajaloo.

Matemaatika- oskab koguda ja mõista statistilisi andmeid, oskab lugeda andmeid skeemidelt, diagrammidelt, tabelitest.

ÕPPEMETOODIKA

Õppemetoodiliselt on olulisel kohal mitmekesised õppemeetodid, sh aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaritööd, juhtumianalüüsid, ajurünnakud jne). Eelistatud on kollektiivõpe, kuid olulisel kohal on ka individuaalne töö (sh töö tekstidega ning seadusandlusega)

FÜÜSILINE ÕPIKESKKOND

Kool korraldab valdava osa õppest klassis, kus on võimalused rühmatöökaks ja ümarlauavestluseks ning toetavad demonstratsioonivahendid.

HINDAMINE

Põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnangu, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamises, pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Perekonnaõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Hindamise juures arvestatakse õpilase võimet oma arvamust avaldada ning argumenteerida.

KASUTATAV ÕPPEKIRJANDUS

Margit Kagadze, Inger Kraav, Katrin Kullasepp „Perekonnaõpetus“
(<http://www.koolibri.ee/download/?Action=Binary&Id=3554>)